

Rapport

Verslag van bevindingen over een klacht over de beheerder van het regionale politiekorps Hollands Midden en over de minister van Veiligheid en Justitie.

Rapportnummer: 2011/322

Datum: 25 oktober 2011

Klacht

Ten aanzien van het regionale politiekorps Hollands Midden

Verzoekers klagen erover dat een politieambtenaar (X) van het korps op 1 maart 2008 was betrokken bij hun aanhouding, terwijl deze politieambtenaar:

niet in functie was;

- al was betrokken bij een voorafgaand (gewelddadig) incident op het terrein van de kwekerij van verzoekers.

Ten aanzien van de minister van Justitie

Daarnaast klagen verzoekers erover dat de officier van justitie van het arrondissementsparket Den Haag geen onderzoek door de Rijksrecherche naar de gedragingen van de betrokken politieambtenaren heeft bevolen, maar slechts een intern onderzoek door Bureau Veiligheid en Integriteit van het regionale politiekorps Hollands Midden heeft bevolen.

Feiten en visies

Wat is er gebeurd?

Op 1 maart 2008 wandelde X, politieambtenaar bij het regionale korps Hollands Midden, met zijn kinderen over het land van verzoekers. X was op dat moment in burger en niet in functie. Verzoekers spraken X aan en zeiden

hem dat hun land niet als wandelpad diende. Daarnaast lieten verzoekers X weten dat hij zijn hond moest aanlijnen. Dit gesprek leidde uiteindelijk tot een confrontatie waarbij over en weer werd geduwd en getrokken.

Nadat X het terrein van verzoekers had verlaten belde hij de meldkamer van de politie om het voorval te melden en vertelde dat hij hiervan aangifte wilde doen. Ook belde hij zijn zus, die ook werkzaam is bij het politiekorps Hollands Midden die vervolgens naar hem toe is gekomen. De bedoeling was dat zij zijn kinderen onder haar hoede zou nemen. In de tussentijd had de meldkamer assistentie naar het erf van verzoekers gestuurd. Zijn zus was op dat moment tevens niet in functie. Even

later zijn zijn zus en twee collega's van hetzelfde politiekorps naar aanleiding van X zijn melding aan de meldkamer ter plaatse gekomen.

Vervolgens zijn X, zijn zus en politieambtenaren Y en Z het terrein van verzoekers opgelopen. Even hierna maakte politieambtenaar Y kenbaar dat één van de verzoekers was aangehouden. Naar aanleiding hiervan ontstond er wederom een confrontatie wat uiteindelijk leidde tot het gebruik van pepperspray door politieambtenaar Y tegen één van de verzoekers. X en zijn zus hielden zich bezig met de andere verzoeker. Zij hebben zich toen gelegitimeerd als zijnde politieagenten. X en zijn zus pakten deze verzoeker bij zijn armen. X legde daarna een nekklem bij verzoeker aan en heeft hem naar de grond gewerkt. Verzoekers liepen hierbij dusdanige verwondingen op dat een ambulance werd gebeld. Verzoekers zijn vervolgens geboeid naar het bureau gebracht.

Naar aanleiding van bovenstaande gebeurtenissen hebben verzoekers aangifte van mishandeling en ambtsmisbruik onder andere tegen X gedaan. Het Bureau Veiligheid en Integriteit van het regionaal politiekorps Hollands Midden heeft zowel onderzoek naar deze aangiften gedaan als een disciplinair onderzoek naar X ingesteld. Ook werd door de politiefunctionarissen aangifte tegen verzoekers gedaan wegens mishandeling.

In het kader van het disciplinaire onderzoek was het oordeel dat X zich niet schuldig had gemaakt aan plichtsverzuim. Wel heeft hij een maatregel in de vorm van een gedragstraining opgelegd gekregen.

Het onderzoek van het Bureau naar de aangiften van verzoekers is doorgestuurd aan het Openbaar Ministerie van Justitie. Door de officier van justitie zijn wegens het ontbreken van wettig en overtuigend bewijs deze zaken geseponeerd. Verzoekers hebben tegen deze beslissing van de officier van justitie beklag ex artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering ingesteld. Dit beklag is op 11 juni 2009 door het Gerechtshof te Den Haag afgewezen.

Daarna hebben verzoekers aangifte gedaan tegen verschillende politieambtenaren van het doen van een valse aangifte en het valselijk opmaken van een proces-verbaal. Het onderzoek naar deze aangiften is gedaan door het Bureau Integriteit en Security van de politie Haaglanden. Door de officier van justitie zijn wegens het ontbreken van wettig en overtuigend bewijs deze zaken geseponeerd. Verzoekers hebben ook tegen deze beslissing van de officier van justitie beklag ex artikel 12 van het Wetboek van

Strafvordering ingesteld. Dit beklag is op 10 april 2010 door het Gerechtshof te Den Haag eveneens afgewezen.

Verzoekers hebben de klacht op 18 april 2010 aan de Nationale ombudsman voorgelegd. Op 23 juni 2010 heeft er tussen medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman, de gemachtigde en verzoekers en hun echtgenoten een gesprek plaatsgehad.

Op 10 augustus 2010 heeft de Nationale ombudsman een onderzoek naar de klacht ingesteld.

Het optreden van de politie

Verzoekers klacht dat politieambtenaar X betrokken was bij hun aanhouding

Wat is de visie van verzoekers en hun gemachtigde?

Verzoekers kunnen niet begrijpen dat X, na de eerste confrontatie, samen met zijn zus en nog twee collega's is teruggekomen. Verzoekers zijn zonder enige reden in elkaar geslagen door de politieambtenaren doordat X groot alarm sloeg bij zijn collega's en met hen verhaal kwam halen. Daarbij verwijten verzoekers de andere politieambtenaren dat zij in een gewoon gesprek uit hadden moeten zoeken wat er nu gebeurd was. X kreeg van zijn collega's alle ruimte om op verzoekers in te slaan en hen te schoppen. Verzoekers hebben als gevolg van de confrontatie (blijvend) letsel opgelopen zoals verwondingen aan het gezicht en aan de nieren.

Wat is het standpunt van de korpsbeheerder?

Een politieambtenaar is in beginsel bevoegd om overal en te allen tijde zo nodig zijn politietaken uit te oefenen en daarbij gebruik te maken van zijn bevoegdheden. Het gedrag

van X en de andere politieambtenaren is zowel strafrechtelijk als disciplinair onderzocht. Zowel het Hof als het Openbaar Ministerie hebben kanttekeningen geplaatst bij het optreden van de betrokken politieambtenaar. De korpsleiding heeft de gedraging van X gekwalificeerd als niet-professioneel optreden, daar X de confrontatie met verzoekers op hun bedrijfsterrein niet uit de weg was gegaan. Kort samengevat was het bevoegd gezag van oordeel dat het optreden van X en de door hem gemaakte keuzes, niet aangemerkt konden worden als plichtsverzuim in de zin van het Besluit Rechtspositie Politie (BARP). Achteraf bezien is er sprake geweest van ongelukkig, maar niet per sé onjuist of verwijtbaar handelen. Overigens heeft X wel een maatregel in de vorm van een gedragstraining opgelegd gekregen. Er heeft een gesprek tussen verzoekers en de politie plaatsgehad en verzoekers gaven aan moeite te hebben met de door het korps genomen maatregel. De korpschef kan zich dat voorstellen, ook omdat voor hen ook geldt dat zij het nooit hebben voorzien en ook nooit de bedoeling hebben gehad dat hun handelwijze leidde tot een confrontatie met de politie.

Motivering van het oordeel

Opmerking vooraf

De Nationale ombudsman merkt vooraf op dat in de klachtbehandeling door de Nationale ombudsman niet het toegepaste geweld dat de politieambtenaren hebben gebruikt centraal staat. Het Gerechtshof te Den Haag heeft zich reeds over het geweldgebruik uitgelaten en heeft geoordeeld dat de politieambtenaren zijn opgetreden binnen de grenzen van de toepasselijke bepalingen van de Politiewet. Nu het Hof zich hierover heeft uitgesproken is er voor de Nationale ombudsman geen ruimte meer zich hierover uit te laten.

Waaraan toetst de Nationale ombudsman?

De Nationale ombudsman toetst aan het verbod van vooringenomenheid. Dit verbod houdt in dat overheidsinstanties zich actief opstellen om iedere vorm van een vooropgezette mening of de schijn van partijdigheid te vermijden. Dit betekent onder meer dat wanneer een politieambtenaar tijdens privétijd betrokken raakt bij een incident, hij zich terughoudend dient op te stellen ten aanzien van het vervolg van het optreden van de politie.

Hoe luidt het oordeel?

Op grond van artikel 7 van de Politiewet is een politieambtenaar bevoegd om overal en te allen tijde zijn taken uit te oefenen. Aan zijn bevoegdheid tot optreden doet het al dan niet binnen diensttijd opereren niet af. Het staat dan ook niet ter discussie dat politieambtenaar X bevoegd was om verzoekers aan te houden. De vraag is echter of het meewerken aan de aanhouding van verzoekers door X, gelet op de omstandigheden waarin dit gebeurde, wel behoorlijk was.

De Nationale ombudsman is van oordeel dat in het algemeen kan worden gesteld dat een politieambtenaar die buiten diensttijd als deelnemer betrokken is bij een eerder incident zich uiterst terughoudend dient op te stellen ten aanzien van het vervolg van het optreden van de politie. Er is immers in de eerste plaats sprake van een privé- aangelegenheid. De confrontatie die X als privé-persoon had op het land van verzoekers liep even later uit op de aanhouding van verzoekers. Door vervolgens als politieambtenaar mee te werken aan de aanhouding wordt de schijn van partijdigheid gewekt, hetgeen voorkomen dient te worden.

In een dergelijke situatie verdient het de voorkeur om een politieambtenaar, die op dat moment wel in dienst is maar niet betrokken bij het incident, ter plaatse te roepen om de zaak verder af te handelen. Indien er toch niet aan kan worden ontkomen dat een politieambtenaar in een dergelijke situatie zelf actief optreedt dan dient hij hierbij altijd met open vizier te handelen.

In dit geval was X als privépersoon betrokken bij de voorafgaande confrontatie op het land met verzoekers. De Nationale ombudsman neemt aan dat tijdens deze confrontatie over en weer is geduwd en getrokken. Na zijn vertrek van het erf heeft X de meldkamer gebeld om het incident te melden. Hij heeft toen ook aangegeven dat hij aangifte tegen verzoekers wil doen. X heeft zijn zus gebeld die vervolgens naar hem toe is gekomen. De bedoeling was dat zij de kinderen van X onder haar hoede zou nemen. In de tussentijd had de meldkamer assistentie naar het erf van verzoekers gestuurd. Daar in de buurt aangekomen troffen zij X en zijn zus aan. Uit de stukken van het disciplinair onderzoek blijkt dat de dienstdoende politieambtenaren in eerste instantie met verzoekers het gesprek wilden aangaan. Ze hebben X en zijn zus gevraagd met hen mee het erf op te gaan. Toen verzoekers zagen dat X weer hun erf betrad heeft dit volgens de Nationale ombudsman bijgedragen tot escalatie van de situatie. X had, gezien de voorafgaande confrontatie, beter moeten weten en had de beslissing moeten nemen niet mee te gaan met zijn collega's. X had er beter aan gedaan na de melding aan de meldkamer de plek van de confrontatie te verlaten en de afhandeling van de zaak aan zijn collega's over te laten. Hij had vervolgens zijn kinderen kunnen wegbrengen en daarna aangifte op het politiebureau kunnen doen.

De Nationale ombudsman is van oordeel dat het niet behoorlijk was van X zijn bevoegdheden om verzoekers aan te houden die hem toekwamen op grond van zijn functie als politieambtenaar te gebruiken op de wijze waarop hij dat heeft gedaan. Door in deze omstandigheden zo te handelen handelde X in strijd met het verbod van vooringenomenheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

De Nationale ombudsman heeft zich er rekenschap van gegeven dat de gebeurtenissen veel impact hebben gehad op X en zijn gezin. Ook de (negatieve) aandacht die de media

aan de zaak hebben besteed is belastend voor hem geweest. Dit doet echter niet af aan het gegeven oordeel.

De beslissing van de officier van justitie

Verzoekers klacht dat de hoofdofficier van justitie geen onderzoek door de Rijksrecherche heeft bevolen, maar slechts een intern onderzoek door Bureau Veiligheid en Integriteit

Wat is de visie van verzoekers en hun gemachtigde?

De gemachtigde heeft direct na de gebeurtenissen op 1 maart 2008 de officier van justitie gevraagd de zaak uit te besteden aan de Rijksrecherche. Volgens de gemachtigde weigerde de officier van justitie dit op financiële gronden.

Op deze wijze is de zaak nooit in volle omvang getoetst. Nu is door eigen mensen van het Bureau Veiligheid en Integriteit van het politiekorps Hollands Midden een intern onderzoek gedaan. In een gesprek met verzoekers heeft de leider van dit onderzoek er blijk van gegeven dat het politieoptreden niet de schoonheidsprijs verdient. Het intern beleid zou daarom worden aangescherpt en enkele agenten zouden naar een cursus worden gestuurd. Volgens de gemachtigde bleek ook dat het onderzoek - aangestuurd door hogerhand - zich uitsluitend had mogen richten op het feit of de agenten zich overeenkomstig de geweldsinstructie hadden gedragen. Het Bureau heeft de nadrukkelijke opdracht gekregen welk onderdeel zij wel mochten onderzoeken en welk onderdeel niet.

Wat is het standpunt van de minister?

De fungerend hoofdofficier van justitie van het parket Den Haag heeft naar aanleiding van de aangiften van verzoekers besloten tot instelling van een strafrechtelijk onderzoek door respectievelijk het Bureau Veiligheid en Integriteit van het regionaal politiekorps Hollands Midden (aangiften van mishandeling en ambtsmisbruik) en het Bureau Integriteit en Security van het regionaal politiekorps Haaglanden (wat betreft de aangiften: Het doen van een valse aangifte en het valselijk opmaken van een proces-verbaal). Daarbij is gebruik gemaakt van het gestelde in de Aanwijzing taken en inzet Rijksrecherche (zie Achtergrond, onder II.). Kort samengevat is daarin onder meer bepaald dat niet alle door overheidsfunctionarissen gepleegde misdrijven door de Rijksrecherche worden onderzocht omdat dit alleen om puur capacitaire redenen niet doenlijk zou zijn. Per geval wordt over de inzet van de Rijksrecherche beslist. De fungerend hoofdofficier oordeelde aan de hand van de Aanwijzing dat deze zaak onvoldoende aanleiding vormde om deze door de Rijksrecherche te laten onderzoeken en heeft het onderzoek aangemerkt als een Meldzaak (in de Aanwijzing gerubriceerd onder punt D).

De minister is van oordeel dat de fungerend hoofdofficier van het parket Den Haag in redelijkheid tot de beslissing heeft kunnen komen de zaak niet te laten onderzoeken door de Rijksrecherche. Daarbij merkt de minister op dat het Gerechtshof niet tot het oordeel is gekomen dat aan het disciplinair onderzoek van het korps Hollands Midden en het onderzoek door het korps Haaglanden gebreken kleefden noch dat de Rijksrecherche onderzoek had moeten doen.

Wat heeft Bureau Veiligheid en Integriteit verklaard?

De Nationale ombudsman heeft de adviseur veiligheid en integriteit (leider van het disciplinaire onderzoek) van het Bureau Veiligheid en Integriteit gevraagd wat de opdracht van de officier van justitie tot onderzoek inhield.

Hij verklaarde dat in eerste instantie de recherche district Duin- en Bollenstreek het strafrechtelijk onderzoek naar verzoekers coördineerde. Op het moment dat verzoekers aangifte van mishandeling tegen de betrokken ambtenaren deden is besloten dat alle inmiddels gemaakte processen-verbaal naar het Bureau Veiligheid en Integriteit Hollands Midden zouden worden gezonden en dat de verdere coördinatie van deze gebeurtenis bij dit Bureau zou liggen. De adviseur was verantwoordelijk voor het insturen van de dossiers aan het OM. Op 18 maart 2008 heeft hij alle processen-verbaal ter beschikking van de officier van justitie gesteld. Hij heeft verder geen strafrechtelijk onderzoek ingesteld, omdat hij daartoe geen opdracht kreeg. De hoofdofficier zou na het lezen van de processen-verbaal beslissen over de vervolging. De ingezonden processen-verbaal waren voor het OM blijkbaar voldoende om te concluderen dat geen vervolging zou worden ingesteld en dat alle aangiften werden geseponeerd.

De stelling van de gemachtigde dat de opdracht van het OM aan het Bureau Veiligheid en Integriteit als 'beperkt' kan worden geformuleerd en duidelijk is aangegeven welke

onderdelen wel en welke niet mochten worden onderzocht, herkent hij niet. Immers na het inzenden van de aangifte van de politiemedewerkers en verzoekers en de eerder al opgemaakte processen-verbaal, is het OM zelf tot een conclusie gekomen, waarbij geen opdracht tot strafrechtelijk onderzoek aan de adviseur is verstrekt. Hij heeft wel een opdracht tot het instellen van het disciplinair onderzoek gekregen van de korpschef van politiekorps Hollands Midden.

Motivering van het oordeel

Opmerking vooraf

De Nationale ombudsman heeft het (disciplinaire) onderzoeksrapport naar het gedrag van X dat door Bureau Veiligheid en Integriteit Hollands Midden is opgemaakt, opgevraagd. Het korps heeft verzocht het onderzoeksrapport niet ter beschikking te stellen aan verzoekers gezien het vertrouwelijke karakter ervan. De Nationale ombudsman honoreert dit verzoek en zal geen kopie van deze stukken aan verzoekers verstrekken.

Waaraan toetst de Nationale ombudsman?

De Nationale ombudsman toetst deze gedraging ook aan het verbod van vooringenomenheid. Dit verbod houdt in dat overheidsinstanties zich actief opstellen om iedere vorm van een vooropgezette mening of de schijn van partijdigheid te vermijden. Dit betekent dat een politiekorps in bepaalde gevallen geen gedragingen van haar eigen ambtenaren mag onderzoeken, maar dat dit moet worden overgelaten aan een onafhankelijke dienst zoals bijvoorbeeld de Rijksrecherche.

In de Aanwijzing taken en inzet Rijksrecherche (zie Achtergrond, onder II.) wordt de inzet van de Rijksrecherche bij door (semi) overheidsfunctionarissen gepleegde misdrijven geregeld. Niet alle de door deze functionarissen gepleegde misdrijven worden door de Rijksrecherche onderzocht. Dat zou alleen al om puur capacitaire redenen niet doenlijk zijn. Het doel van de aanwijzing is te waarborgen dat de Rijksrecherche vooral opereert bij de strafbare gedragingen die in ernstige mate de integriteit van de rechtspleging en de integriteit van het openbaar bestuur raken. Dientengevolge zal de Rijksrecherche niet worden belast met disciplinaire (integriteits) onderzoeken. De Rijksrecherche verricht alleen feitenonderzoeken en opsporingsonderzoeken.

Voor het inzetten van de Rijksrecherche gelden de algemene uitgangspunten uit de genoemde Aanwijzing. Deze Aanwijzing kent een indeling naar vier categorieën zaken waarin er een verdenking is gerezen, die kort samengevat als volgt kunnen worden omschreven;

- a. de typische rijksrecherchezaken, dat zijn de aan de functie gerelateerde verdenkingen;
- b. de mogelijke rijksrecherchezaken, dat zijn de overige verdenkingen van misdrijven;

c. de afwijkende rijksrecherchezaken, dat betreft de zaken waarbij in afwijking van de algemene uitgangspunten de inzet van de rijksrecherche is aangewezen;

Voor deze zaken geldt dat zij voorgelegd moeten worden aan de Coördinatiecommissie Rijksrecherche (CCR).

d. de meldzaken, dat zijn zaken waarin verdenking is gerezen ten aanzien van strafbare feiten die de integriteit van het overheidsfunctioneren kunnen raken en waarnaar een andere opsporingsinstantie dan de Rijksrecherche onderzoek doet. Deze zaken dienen alleen gemeld te worden bij de CCR (zie Achtergrond, onder II.).

Hoe luidt het oordeel?

Op grond van de criteria in de Aanwijzing is de Nationale ombudsman van oordeel dat de onderzoeken naar de aangiften van verzoekers door de fungerend hoofdofficier van justitie terecht zijn aangemerkt als Meldzaken en om die reden niet door de Rijksrecherche zijn onderzocht. (Zij hadden wel aangemeld moeten worden bij de CCR.)

Verder stelt de Nationale ombudsman aan de hand van het onderzoek vast dat de fungerend hoofdofficier had besloten om het onderzoek naar de aangifte van verzoekers (van het doen van een valse aangifte en het valselijk opmaken van een proces-verbaal door de politieambtenaren) uit te laten voeren door een ander korps dan Hollands Midden, namelijk politiekorps Haaglanden.

Daarmee heeft de hoofdofficier volgens de Nationale ombudsman in het kader van de objectiviteit juist gehandeld.

Verzoekers klagen er daarbij ook over dat de opdracht tot onderzoek van de fungerend hoofdofficier aan Bureau Veiligheid en Integriteit Hollands Midden 'beperkt' is geformuleerd.

Ook daarvan is niet gebleken. Het was niet de hoofdofficier maar de korpschef die het onderzoek aan Bureau Veiligheid en Integriteit heeft opgedragen. De hoofdofficier speelde daar geen rol in.

Gezien het bovenstaande is de Nationale ombudsman de gehele gang van zaken overziend van oordeel dat de fungerend hoofdofficier van justitie niet in strijd heeft gehandeld met het verbod van vooringenomenheid.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedragingen van de beheerder van het regionale politiekorps Hollands Midden is gegrond wegens schending van het verbod van vooringenomenheid.

De klacht over de onderzochte gedraging van de Minister van Justitie is niet gegrond.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Het verzoekschrift van verzoekers van 18 april 2010;

Het standpunt van de minister van Veiligheid en Justitie van 23 september 2010;

Het standpunt van de korpsbeheerder van 23 december 2010;

De reactie van de gemachtigde van verzoekers van 7 februari 2011;

Het disciplinair onderzoek van Bureau Veiligheid en Integriteit van het regionale politiekorps Hollands Midden, verzonden op 30 juni 2011;

Een e-mailbericht van de adviseur veiligheid en integriteit van politiekorps Hollands Midden van 12 juli 2011.

Achtergrond

Politiewet 1993

Artikel 7

1. De ambtenaar van politie is bevoegd zijn taak uit te oefenen in het gehele land.
2. Hoewel bevoegd in het gehele land, onthoudt de ambtenaar van politie zich van optreden buiten zijn gebied van aanstelling, tenzij ingevolge regels, gesteld bij of krachtens de wet, dan wel in opdracht of met toestemming van het bevoegde gezag over de politie.

Aanwijzing taken en inzet rijksrecherche [Achtergrond](#)

De Rijksrecherche is van oudsher een opsporingsinstantie met een speciale taak. Zij richt zich op de opsporing van door (semi)overheidsfunctionarissen gepleegde misdrijven. Niet al de door deze functionarissen gepleegde misdrijven worden door de Rijksrecherche onderzocht. Dat zou alleen al om puur capacitaire redenen niet doenlijk zijn. Het werkterrein van de Rijksrecherche is dan ook al sinds jaar en dag afgebakend. Het doel van deze aanwijzing is te waarborgen dat de Rijksrecherche vooral opereert op het terrein van de strafbare gedragingen die in ernstige mate de integriteit van de rechtspleging en de integriteit van het openbaar bestuur raken. Dientengevolge zal de Rijksrecherche niet worden belast met disciplinaire (integriteits)onderzoeken. De Rijksrecherche verricht alleen feitenonderzoeken en opsporingsonderzoeken. Voor de feitenonderzoeken geldt dat het moet gaan om onderzoeken naar gedragingen waar een strafrechtelijk of strafvorderlijk aspect aan kleeft. Een dergelijk onderzoek kan al worden ingesteld in een stadium dat er nog geen redelijk vermoeden van schuld opleverende aanwijzingen zijn voor strafbaar gedrag. Met een feitenonderzoek wordt niet meer en ook niet minder beoogd dan het op een rijtje zetten van de feiten. Daartoe kunnen geen opsporingsbevoegdheden of dwangmiddelen worden toegepast. Een feitenonderzoek kan worden gevolgd door een opsporingsonderzoek. De Rijksrecherche verricht uitsluitend opsporingsonderzoeken naar misdrijven; voor overtredingen wordt de Rijksrecherche niet ingeschakeld. Zowel de resultaten van een feitenonderzoek als de resultaten van een opsporingsonderzoek kunnen - met toestemming van het OM - worden gebruikt voor een disciplinair onderzoek, met inachtneming van de geldende privacyregelgeving. Krachtens een besluit van het College van procureurs-generaal van 16 januari 2001 wordt op één centraal punt over de inzet van de Rijksrecherche besloten door de zogenaamde coördinatiecommissie Rijksrecherche (CCR). De CCR bestaat uit de portefeuillehouder Rijksrecherche binnen het College van procureurs-generaal, de hoofdofficier van justitie van het Landelijk parket en de directeur Rijksrecherche. De CCR wordt bijgestaan door de coördinerend officier van justitie rijksrecherchezaken (COvJ-RR). Deze is het dagelijkse aanspreekpunt voor het Openbaar Ministerie. De CCR bepaalt het beleid voor de inzet van Rijksrecherche, is bevoegd te beslissen tot inzet in concrete situaties en toetst periodiek de praktijk van inzetten van de Rijksrecherche door het openbaar ministerie. De dagelijkse uitvoering van de inzet van de Rijksrecherche berust bij de Directeur Rijksrecherche (tevens CCR-lid). Naast de landelijk coördinerend officier van justitie zijn er tevens per parket vaste Rijksrechercheofficiëren aangewezen. Zij zijn de vaste aanspreekpunten voor de CovJ-RR.

Samenvatting

In deze aanwijzing wordt omschreven met welke zaken de Rijksrecherche is of kan worden belast en op welke wijze de Rijksrecherche moet worden ingeschakeld.

Voor het inzetten van de Rijksrecherche gelden de volgende algemene uitgangspunten.

1. Rijksrecherche-onderzoeken moeten zich richten op functionarissen in dienst van de overheid (incl. semi-overheid);

2. het moet bij rijksrecherche-onderzoeken gaan om een mogelijk gepleegd misdrijf dat, redelijkerwijs te verwachten, de integriteit van het functioneren van de overheid ernstig kan aantasten;

3. inzet van de Rijksrecherche is aan de orde indien naar de gedraging een onderzoek moet worden ingesteld dat niet alleen onpartijdig is, maar waarbij ook de schijn van partijdigheid moet worden vermeden.

4. inzet van de Rijksrecherche is gewenst vanwege haar bijzondere expertise of vanwege de delicate verhoudingen die in een zaak een rol spelen.

Als aan deze uitgangspunten is voldaan is daarmee niet gezegd dat de Rijksrecherche dan ook altijd zal worden ingezet. Bij het toepassen van deze uitgangspunten is van belang dat rekening wordt gehouden met het kunnen halen van acceptabele doorlooptijden in de onderzoeken. In zoverre zijn het 'slechts' basisvoorwaarden; als aan die voorwaarden is voldaan, is inzet van de Rijksrecherche mogelijk. Dat neemt niet weg dat er wel enkele gevallen zijn te benoemen die zonder meer als Rijksrecherchewaardig kunnen worden aangemerkt. Ook dan is echter inzet niet gegarandeerd. Er zal steeds per geval over de inzet van de Rijksrecherche worden beslist.

A. Typische Rijksrecherchezaken

I. Aan de functie te relateren verdenkingen van misdrijven, gepleegd door:

- opsporingsambtenaren,
- functionarissen werkzaam bij het openbaar ministerie,
- functionarissen werkzaam bij een met rechtspraak belaste instantie, en
- politieke en bestuurlijke ambtsdragers.

Toelichting: In deze gevallen is zonder meer de integriteit van de rechtspleging, behelzende de opsporing, de vervolging en de rechtspraak, alsmede de integriteit (van de kern) van het openbaar bestuur, in het geding. Dat komt niet alleen door de functie van de betreffende overheidsfunctionaris, maar ook door het verband tussen die functie en het (mogelijke) strafbare feit. Concreet kan worden gedacht aan corruptie bij de politie en het openbaar bestuur (art. 362, 363 Sr), het opmaken van een vals proces-verbaal (art. 207 Sr), schending van het ambtsgeheim (art. 272 Sr), het verduisteren van in beslag genomen goederen (321, 322 Sr), etc

a. Gevallen van vuurwapengebruik door opsporingsambtenaren met de dood of enig lichamelijk letsel tot gevolg.

b. Overige confrontaties met opsporingsambtenaren met de dood of zwaar lichamelijk letsel tot gevolg.

c. Gevallen waarin aan de zorg van opsporingsambtenaren/het opsporingsapparaat toevertrouwde personen zijn overleden, dan wel zwaar lichamelijk letsel hebben opgelopen.

Toelichting: In de onder a. genoemde gevallen is de Rijksrecherche met name aan zet omdat bij het onderzoek naar de wijze waarop de overheid uitvoering heeft gegeven aan het geweldsmonopolie, elke schijn van partijdigheid van het onderzoek moet worden voorkomen. Dat betekent ook dat hier geen beperking plaats vindt tot gevallen met zwaar lichamelijk letsel tot gevolg; elk letsel dat een rechtstreeks gevolg is van vuurwapengebruik door opsporingsambtenaren rechtvaardigt een Rijksrecherche-onderzoek, juist ook omdat het vaak min of meer toevallig is of het vuurwapengebruik licht of zwaarder lichamelijk letsel oplevert.

Bij de onder b. genoemde gevallen gaat het niet alleen om politieke toepassing van geweld anders dan door middel van een vuurwapen (zoals het gebruik van wapenstok, pepperspray en diensthand), maar ook om verkeersongevallen met dienstvoertuigen.

Van een situatie van toevertrouwing als bedoeld onder c. is bijvoorbeeld sprake bij het transport van een aangehouden verdachte naar het politiebureau en bij insluiting op het politiebureau. Onder deze categorie vallen niet de gevallen van niet-natuurlijke dood in penitentiaire inrichtingen. Die gevallen worden niet onderzocht door de Rijksrecherche, maar worden, net als alle andere gevallen van niet-natuurlijk overlijden, onderzocht door de regiopolitie. Zie verder onder B.

B. Mogelijke Rijksrecherche-zaken

I. Overige verdenkingen van misdrijven gepleegd door:

- opsporingsambtenaren,
- functionarissen werkzaam bij het openbaar ministerie,
- functionarissen werkzaam bij een met rechtspraak belaste instantie, en
- politieke en bestuurlijke ambtsdragers.

Toelichting: Onder deze categorie vallen alle door deze functionarissen gepleegde misdrijven die niet zijn te rubriceren onder de hiervoor genoemde gevallen van 'typische rijksrecherche-zaken'. Voorbeelden die in principe niet vallen onder de mogelijke rijksrecherche-zaken zijn winkeldiefstal en mishandeling in de privésfeer door bovenstaande functionarissen, tenzij de omstandigheden aanleiding geven dat de

Rijksrecherche wel een onderzoek verricht. Afhankelijk van de ernst/omvang van de zaak en de functie/rang van de betrokken functionaris kan inzet van de Rijksrecherche zijn aangewezen.

II. Aan de functie te relateren verdenkingen van misdrijven gepleegd door (overige)

functionarissen in dienst van de (semi)overheid.

Toelichting: Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een gemeenteambtenaar die tegen betaling een vergunning verleent. Voorts kan hier worden gedacht aan gevallen van niet-natuurlijk overlijden in penitentiaire inrichtingen, waarin – bijvoorbeeld op grond van het door een regiokorps ingestelde ‘onderzoek niet-natuurlijke dood’ – aanwijzingen zijn dat de integriteit van de overheid in ernstige mate is aangetast. Ook hier zal het al dan niet inzetten van de Rijksrecherche in het algemeen afhangen van de ernst/omvang van de zaak en/of de functie/rang van de betrokken functionaris.

C. Afwijkende Rijksrecherchezaken:

In afwijking op de algemene uitgangspunten kan inzet van de Rijksrecherche zijn aangewezen:

- in gevallen waarin Nederlandse burgers of rechtspersonen betrokken zijn bij ambtsmisdrijven door buitenlandse ambtenaren (zgn. ‘buitenlandse corruptie’);
- naar aanleiding van confrontaties tussen justitiabelen en opsporingsambtenaren met de dood of zwaar lichamelijk letsel van een opsporingsambtenaar tot gevolg.

*Als bijvoorbeeld uit een inkomend rechtshulpverzoek zou blijken van contacten tussen van corruptie verdachte ambtenaren in een buitenland met een bedrijf gevestigd in ons land waarbij het vermoeden bestaat dat sprake is van omkoping van die buitenlandse ambtenaren door dat bedrijf, kan alhier een zelfstandig onderzoek gestart worden ook al heeft de strafbare gedraging in het buitenland plaats gevonden. De Rijksrecherche heeft op dit terrein de bijzondere expertise als bedoeld onder punt 4 van de algemene uitgangspunten.

*In het tweede geval moet met name worden gedacht aan heel uitzonderlijke gevallen, waarin de collegiale emoties binnen het opsporingsapparaat dusdanig hoog zijn opgelopen dat enkel en alleen al daardoor elk door het betreffende korps zelf in te stellen onderzoek de schijn van partijdigheid draagt.

D. Meldzaken

De CCR moet niet alleen worden benaderd voor de gevallen waarin inzet van de Rijksrecherche wordt verlangd. De CCR dient ook te worden geïnformeerd over

(mogelijke) strafbare feiten die de integriteit van het overheidsfunctioneren kunnen raken en waarnaar onderzoek wordt gedaan door een andere opsporingsinstantie dan de rijksrecherche. Meer concreet betekent dit dat aan de CCR moeten worden gemeld:

- alle (verdenkingen van) misdrijven, gepleegd door ambtenaren, die ter kennis komen van het eerstelijns OM. Hieronder vallen dus in elk geval alle (mogelijke) strafbare feiten gepleegd door opsporingsambtenaren (en die in de praktijk worden onderzocht door een Bureau Interne Onderzoeken);
- de resultaten van de onderzoeken naar die misdrijven;
- alle gevallen van buitenlandse corruptie als bedoeld onder C die niet door de Rijksrecherche zijn onderzocht.

Meldingen dienen in beginsel, net als bij de aanvraag inzet Rijksrecherche, ingestuurd te worden aan de CovJ-RR middels het zgn. 'Zaaksformulier CCR'. Indien op een parket dienaangaande een eigen registratie wordt gevoerd kan worden volstaan met periodieke toezending aan de CovJ. Voorwaarde is dan wel dat die registratie minimaal de volgende elementen bevat:

1. kenmerk (c.q. parketnummer) van het dossier, 2. aard van het incident (met strafrechtelijke kwalificatie), 3. binnen welke overheidsdienst vond het incident plaats? 4. functie en rang van de schender(s), 5. onderzoekende instantie, 6. resultaat van het onderzoek, 7. afdoeningsbeslissing .

De CovJ bundelt deze gegevens en stelt op basis daarvan een jaaroverzicht op dat aan de CCR wordt aangeboden en tevens wordt verstrekt aan de parketten. Aldus wordt bij het OM op een centraal punt inzicht verkregen in de strafrechtelijk relevante feiten die de integriteit van het overheidsfunctioneren kunnen raken. Niet alleen levert een dergelijk inzicht een belangrijk instrument voor de integriteitshandhaving op nationaal niveau, tegelijkertijd kan met een dergelijke registratie bijvoorbeeld uitvoering worden gegeven aan bepaalde verdragsverplichtingen (o.a. in OESO-en Greco-verband). (...)